

A woman with dark braided hair, wearing a blue short-sleeved top and a patterned skirt, is speaking to a group of people. She has her hands clasped in front of her. The background shows a group of people, including children, in a community setting with a brick wall.

Międzynarodowa Karta Sprawiedliwego Handlu

*Jak globalny ruch na rzecz
Sprawiedliwego Handlu dąży do
osiągnięcia sprawiedliwości, równości
i zrównoważonego rozwoju
ludzi i planety.*

25 września 2018

INFORMACJE OGÓLNE

- 03 INFORMACJE OGÓLNE
- 04 O MIĘDZYNARODOWEJ KARCIE SPRAWIEDLIWEGO HANDLU
- 06 MOŻNA INACZEJ
- 07 WAŻNE INFORMACJE DOTYCZĄCE KORZYSTANIA Z KARTY

ROZDZIAŁ 1

- 09 WSTĘP
- 10 WPROWADZENIE
- 10 CELE KARTY
- 11 WIZJA SPRAWIEDLIWEGO HANDLU
- 11 DEFINICJA SPRAWIEDLIWEGO HANDLU

ROZDZIAŁ 2

- 13 POTRZEBA SPRAWIEDLIWEGO HANDLU

ROZDZIAŁ 3

- 17 WYJĄTKOWE ZAŁOŻENIA SPRAWIEDLIWEGO HANDLU

- 18 TWORZENIE WARUNKÓW DLA SPRAWIEDLIWEGO HANDLU
- 19 OSIĄGNIĘCIE NIEWYKLUCZAJĄCEGO WZROSTU GOSPODARCZEGO
- 19 ZAPEWNIENIE GODZIWYCH WARUNKÓW PRACY I WSPIERANIE WYSIŁKÓW NA RZECZ LEPSZYCH ZAROBKÓW I PŁAC
- 20 WZMACNIANIE POZYCJI KOBIET
- 20 OCHRONA PRAW DZIECI I INWESTOWANIE W NASTĘPNE POKOLENIA
- 21 DBAŁOŚĆ O RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNĄ I ŚRODOWISKO NATURALNE
- 23 WPŁYW NA POLITYKĘ PUBLICZNĄ
- 23 ANGAŻOWANIE OBYWATELI W BUDOWANIE SPRAWIEDLIWEGO ŚWIATA

ROZDZIAŁ 4

- 25 WPŁYW I OSIĄGNIĘCIA SPRAWIEDLIWEGO HANDLU

28 DODATEK

29 PRZYPISY

INFORMACJE
OGÓLNE NA TEMAT
MIĘDZYNARODOWEJ
KARTY SPRAWIEDLIWEGO
HANDLU

Można inaczej

„Sprawiedliwy Handel jest oparty na zasadach produkcji i handlu, które ponad zyskiem stawiają dobro ludzi i planety”.

O MIĘDZYNARODOWEJ KARCIE SPRAWIEDLIWEGO HANDLU

Na całym świecie przez wieki ludzie nawiązywali i rozwijali relacje gospodarcze i handlowe oparte na wspólnej korzyści i solidarności. Sprawiedliwy Handel wykorzystuje te idee, podejmując wyzwania handlu międzynarodowego we współczesnym zglobalizowanym świecie.

Ruch Sprawiedliwego Handlu tworzą jednostki, organizacje i firmy podzielające wizję świata, w którym sprawiedliwość, równość i zrównoważony rozwój znajdują się w centrum struktur i praktyk handlowych. Dzięki temu każdy człowiek własną pracą może osiągnąć godne życie na przyzwoitym poziomie i w pełni realizować swój potencjał.

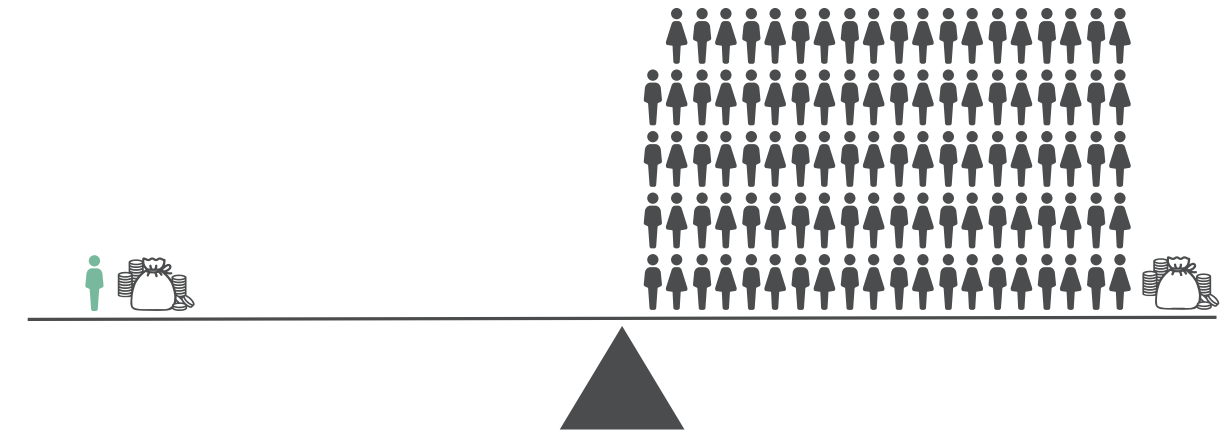
World Fair Trade Organization (WFTO) i Fairtrade International zainicjowały proces tworzenia Karty, konsultując jej treść z innymi podmiotami. Celem było stworzenie wspólnego dokumentu ramowego dla całego globalnego ruchu na rzecz Sprawiedliwego Handlu. Karta ma służyć podmiotom działającym w obszarze Sprawiedliwego Handlu w demonstrowaniu, w jaki sposób ich działania wzajemnie się uzupełniają, czerpiąc z tych samych wartości. Jednocześnie informacje zawarte w Karcie pozwolą lepiej zorientować się, na czym polega Sprawiedliwy Handel podmiotom współpracu-

jącym z organizacjami działającymi na rzecz tej idei.

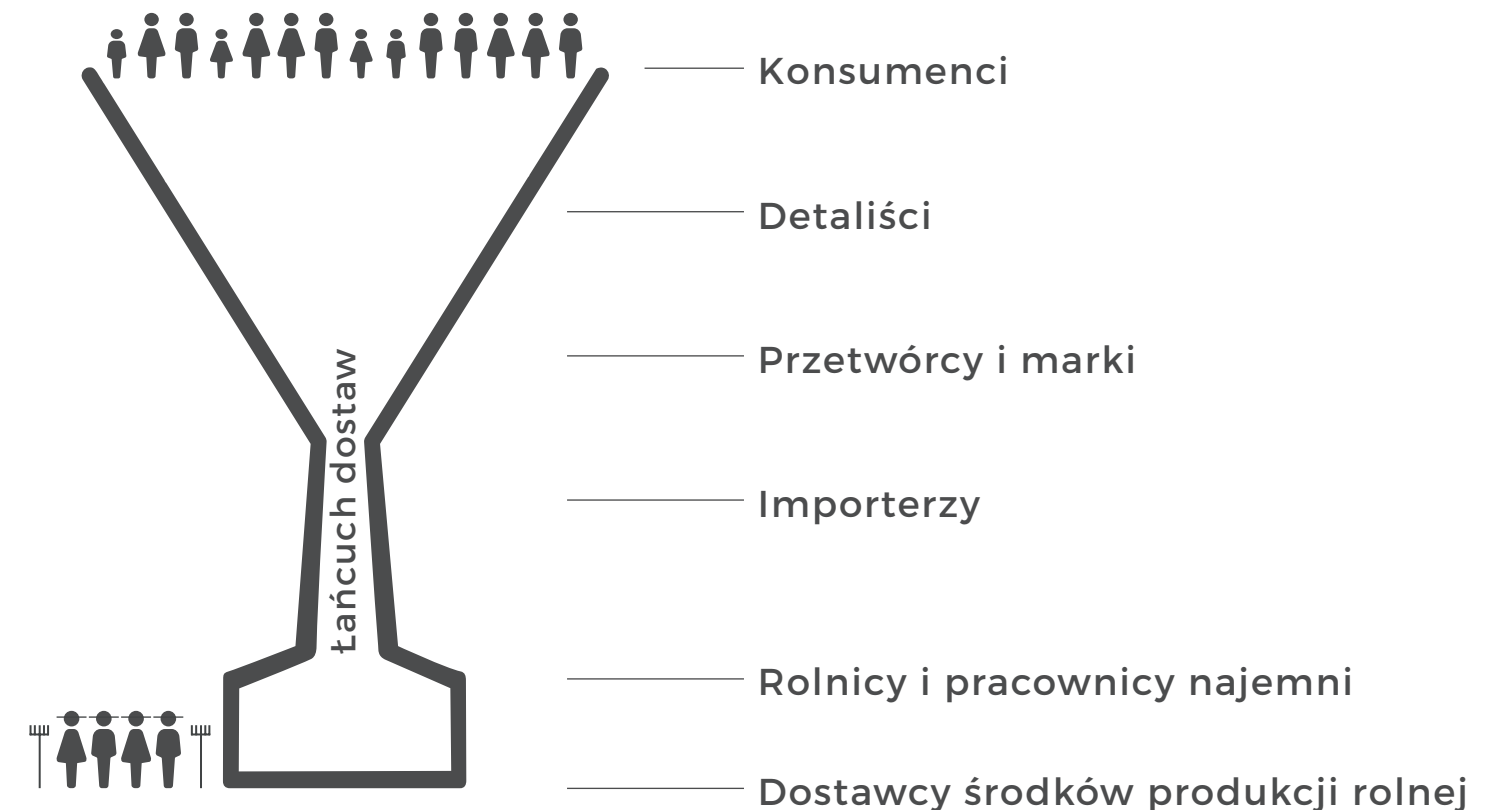
Niezwykle dynamiczny rozwój globalnego handlu w ostatnich dekadach miał decydujący wpływ na wzrost gospodarczy wielu krajów. Jednakże efekty rozwoju nie były dzielone równo. Modele i sposoby handlu promowane przez globalne instytucje i wielkie korporacje nie spełniły swoich obietnic co do likwidacji biedy. Przeciwnie, doprowadziły one do powstania nierówności społecznych na niespotykaną dotąd skalę.

Rynki zostały zdominowane przez garstkę międzynarodowych firm, które z pozycji siły ustanawiają warunki dla ich dostawców, zaniżając ceny często poniżej poziomu kosztów produkcji. Powoduje to, że drobni producenci i ich pracownicy zarabiają zbyt mało, aby zapewnić sobie i swoim rodzinom godziwe życie i są podatni na wyzysk.

1% NAJBOGATSZYCH POSIADA TYLKO BOGACTWA CO RESZTA ŚWIATA

GLOBALNY ŁAŃCUCH DOSTAW

MOŻNA INACZEJ!

Sprawiedliwy Handel jest oparty na zasadach produkcji i handlu, które ponad zyskiem stawiają dobro ludzi i planety. Sprawiedliwy Handel łączy producentów i konsumentów dzięki większej przejrzystości w łańcuchu dostaw. Udowadniając, że większa sprawiedliwość w świecie handlu jest możliwa, Sprawiedliwy Handel chce włączyć obywateli w proces ustanowienia nowych zasad handlu, które w centrum stawiają potrzeby drobnych producentów, pracowników i konsumentów. Sprawiedliwy Handel nie jest działalnością charytatywną, lecz partnerstwem dla zmian i rozwoju poprzez handel.

1. Sprawiedliwy Handel zaczyna się od producentów działających wspólnie w demokratycznych organizacjach, które wzmacniają ich pozycję i umożliwiają skuteczne konkurowanie na rynkach międzynarodowych i uzyskiwanie lepszych warunków handlowych.

2. Przedsiębiorstwa handlowe pomagają łączyć producentów i konsumentów w ramach partnerstwa dla zmiany. Do pionierskich przedsiębiorstw całkowicie oddanych idei Sprawiedliwego Handlu dołączyło wiele konwencjonalnych firm handlowych, dla których wspieranie Sprawiedliwego Handlu stanowi istotny element realizowanych programów zrównoważonego rozwoju.

3. Sprawiedliwy Handel pomaga konsumentom działać odpowiedzialnie, wybierając produkty, które oferują lepsze warunki dla ludzi po drugiej stronie łańcucha dostaw. Ponadto Sprawiedliwy Handel wzmacnia obywatelski głos producentów i konsumentów, pomagając im w wywieraniu nacisków na rządy na rzecz wprowadzenia bardziej sprawiedliwych zasad handlu.

4. Rynek Sprawiedliwego Handlu rozwija się, udo-

wadniając, że uczciwe zasady handlowe mogą być źródłem sukcesu w dziedzinie handlu i rozwoju. W rezultacie do ruchu Sprawiedliwego Handlu dołączają kolejni drobni producenci i ich partnerzy biznesowi.

Błędy konwencjonalnych systemów handlowych są głęboko zakorzenione i bardzo złożone. Sprawiedliwy Handel przeciwstawia się im, łącząc rozmaite sposoby działania.

Wspierając tworzenie demokratycznych organizacji rzemieślników, rolników i pracowników najemnych, Sprawiedliwy Handel chce wzmacniać ich pozycję, tak by mogli sprawować większą kontrolę nad własną przyszłością i rozwijać się w poszanowaniu sprawiedliwości, z pożytkiem dla ludzi i planety. W ten sposób Sprawiedliwy Handel przyczynia się do realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju.

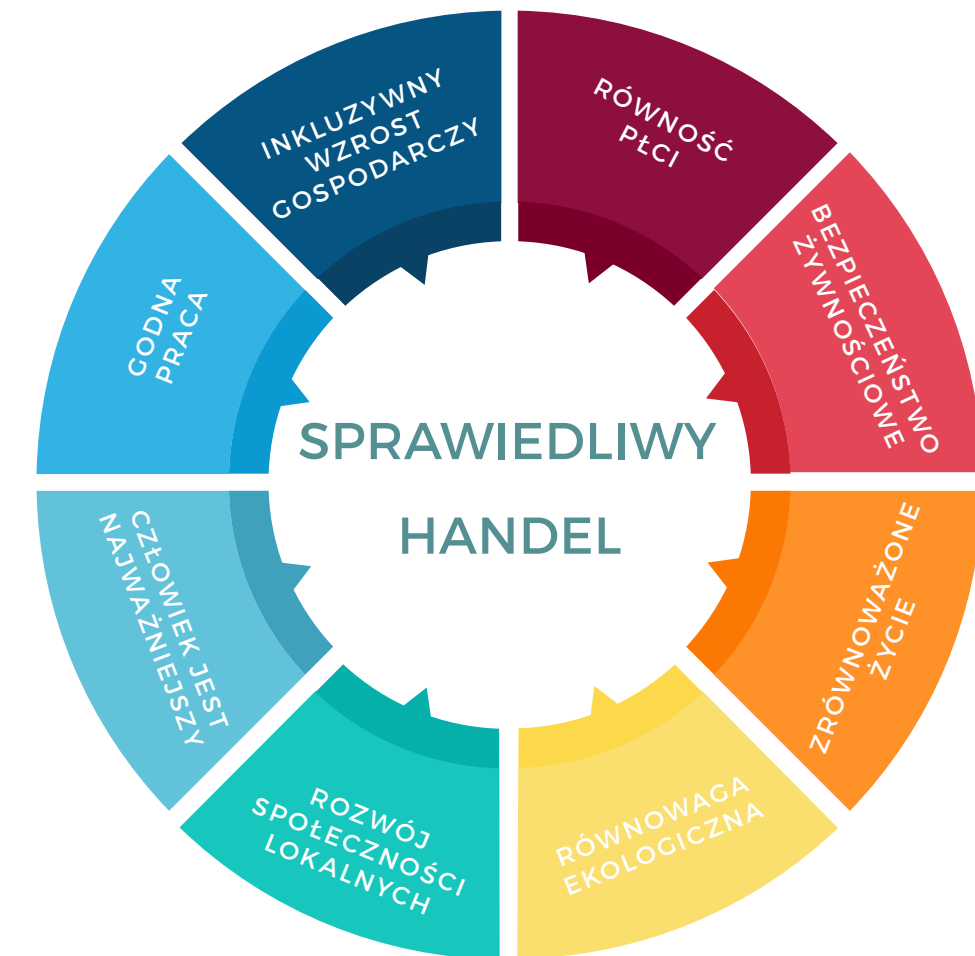
Tradycyjne modele Sprawiedliwego Handlu oparte na sprzedaży produktów z Afryki, Azji, Ameryki Łacińskiej i Karaibów na rynki Europy, Ameryki Północnej i Pacyfiku nadal odgrywają ważną rolę, jednak idee Sprawiedliwego Handlu są coraz częściej wykorzystywane w inicjatywach podejmujących wyzwania na płaszczyźnie społecznej, gospodarczej i środowiskowej na całym świecie.

Działanie Sprawiedliwego Handlu opiera się na zaufaniu dwojakiego rodzaju: konsumentów, którzy kupują produkty Sprawiedliwego Handlu i podmiotów, które inwestują w nowe usługi i programy. Organizacje Sprawiedliwego Handlu dokładają wszelkich starań, aby chronić to zaufanie, przyjmując najwyższe standardy uczciwości, przejrzystości i odpowiedzialności oraz nieustannie monitorując i oceniając efekty swoich działań w celu podnoszenia skuteczności.

WAŻNE INFORMACJE DOTYCZĄCE KORZYSTANIA Z KARTY

Karta zawiera zwięzłe wyjaśnienie ogólnych celów i zamierzeń podzielanych przez większość inicjatyw w nurcie Sprawiedliwego Handlu. Karta ta nie jest podręcznikiem praktyk stosowanych w ramach Sprawiedliwym Handlu ani standardem, według którego można oceniać poszczególne organizacje.

Niniejszy dokument nie może zatem służyć do uzasadniania roszczeń lub przypisywania sobie zasług przez jakąkolwiek poszczególną organizację, firmę czy sieć podmiotów.

ROZDZIAŁ 1

WSTĘP

*Sprawiedliwość, równość i zrównoważony
rozwój w centrum wszystkich
struktur handlowych*

WPROWADZENIE

Używane w dokumencie pojęcie *organizacje Sprawiedliwego Handlu* odnosi się do wszystkich organizacji i sieci podmiotów, które za swoją misję przyjmują zwalczanie ubóstwa i nierówności poprzez handel.

Obejmuje to produkcję, wymianę i marketing certyfikowanych towarów Sprawiedliwego Handlu oraz promocję, podnoszenie świadomości i działania rzecznicze w tych obszarach.

Niniejszy dokument stanowi uzupełnienie i aktualizację Międzynarodowej Karty Sprawiedliwego Handlu z roku 2009, która służy powszechnie jako dokument podstawowy przy tworzeniu polityki i w działaniach rzeczniczych. Światowa Organizacja Sprawiedliwego Handlu i Fairtrade International, które przewodziły w procesie tworzenia karty,

korzystały ze wsparcia międzynarodowej grupy ekspertów.

Aktualizacja Karty daje możliwość ponownego przedstawienia podstawowych wartości, które łączą różnorodne organizacje i sieci tworzące globalny ruch Sprawiedliwego Handlu. Stworzenie jednolitego punktu odniesienia, jakim jest Międzynarodowa Karta Sprawiedliwego Handlu, jest szczególnie istotne zwłaszcza teraz, gdy sukces Sprawiedliwego Handlu sprawił, że pojęcie to stosowane jest coraz szerzej.

Nowa Karta podkreśla również długoletnią rolę Sprawiedliwego Handlu w walce z takimi zjawiskami, jak nierówność płci zmiany klimatu i inne ważne tematy Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ.

CELE KARTY

Karta stanowi ogólne wyjaśnienie wspólnych wizji i wartości globalnego ruchu Sprawiedliwego Handlu. Tworzeniu Karty przyświecały trzy główne cele:

1. Wspieranie działań organizacji Sprawiedliwego Handlu w obszarze podnoszenia świadomości wśród konsumentów i obywateli na temat istotnej roli Sprawiedliwego Handlu, tak aby rozszerzać grono osób popierających ruch.

2. Ułatwienie współpracy organizacjom Sprawiedliwego Handlu poprzez łączenie ich po-

szczególnych misji i strategii ze wspólną filozofią ruchu oraz promowanie współpracy w ramach ekonomii solidarnej, rolnictwa organicznego i innych ruchów działających na rzecz podobnych wartości.

3. Ułatwienie podmiotom z sektora publicznego, prywatnego i świata nauki współpracującym z organizacjami Sprawiedliwego Handlu zrozumienia wartości i filozofii działania, które spajają globalny ruch.

WIZJA SPRAWIEDLIWEGO HANDLU

Cały ruch Sprawiedliwego Handlu łączy wizja świata, w którym sprawiedliwość, równość i zrównoważony rozwój znajdują się w centrum struktur i praktyk handlowych.

Dzięki temu każdy człowiek własną pracą może osiągnąć godne życie na przyzwoitym poziomie i w pełni realizować swój potencjał.

DEFINICJA SPRAWIEDLIWEGO HANDLU

W roku 2001 główne globalne sieci ruchu Sprawiedliwego Handlu uzgodniły jego definicję:

Sprawiedliwy Handel to partnerstwo w handlu opierające się na dialogu, przejrzystości i szacunku, w którym dąży się do większej równości w handlu międzynarodowym. Przyczynia się do zrównoważonego rozwoju poprzez oferowanie lepszych warunków handlowych dla marginalizowanych producentów i pracowników, szczególnie na Południu.

Organizacje Sprawiedliwego Handlu (wspierane przez konsumentów) aktywnie angażują się we wspieranie producentów, podnoszenie świadomości i kampanie na rzecz zmian zasad i praktyk konwencjonalnego handlu międzynarodowego.

ROZDZIAŁ 2

POTRZEBA SPRAWIEDLIWEGO HANDLU

*Liberalizacja handlu nie spełniła swojej
obietnicy w zakresie zmniejszenia ubóstwa*

Doświadczenie pokazuje, że wzrost ekonomiczny sam w sobie jest niewystarczający. Musimy zrobić więcej, by wzmocnić pozycję jednostek poprzez umożliwienie im pracy w godnych warunkach, wspierać ludzi w ramach opieki społecznej i sprawić, by głosy biednych i marginalizowanych były słyszane.

GŁÓWNY SEKRETARZ ONZ BAN KI-MOON,
ŚWIATOWY DZIEŃ SPRAWIEDLIWOŚCI SPOŁECZNEJ 2014

Rozwój globalnego handlu w ostatnich dekadach ma bardzo istotny wkład we wzrost gospodarczy w większości krajów. Jednak zyski wypracowane przez rozwój globalnego handlu nie są dzielone równo. Liberalizacja handlu nie spełniła swojej obietnicy w zakresie zmniejszania ubóstwa. W ciągu ostatnich dziesięcioleci światowy handel wzrastał średnio dwa razy szybciej niż światowa produkcja. W krajach, które mogły w pełni uczestniczyć w tej fali globalizacji, liczba mieszkańców żyjących w skrajnym ubóstwie zmniejszyła się².

Jednak w tym samym czasie doszło do dramatycznego wzrostu nierówności na niespotykaną dotąd skalę. Szacuje się, że 1 % najbogatszych posiada taki sam kapitał, jak pozostała część populacji, a zaledwie 8 osób w 2017 roku posiadało tyle co biedniejsza połowa światowej ludności³. Jednocześnie wzrost zarobków zwykłych ludzi nie dotrzymuje tempa rosnącym kosztom życia, wiele osób z trudem utrzymuje się przy życiu. 800 milionów ludzi żyje w skrajnym ubóstwie i każdego dnia zmagają się z takimi trudnościami, jak dostęp do ziemi uprawnej, wody, edukacji i opieki zdrowotnej. Nawet ci, którzy zdołali wyrwać się ze skrajnego ubóstwa, nie mogą być pewni swojej sytuacji. Załamanie gospodarcze, brak bezpieczeństwa żywnościowego i zmiany klimatu grożą odebraniem im tego, co z tak wielkim trudem zdobyli⁴.

Globalny kryzys ekonomiczny z lat 2007–2008 umocnił te trendy. Obecne poziomy nierówności – zarówno wewnątrzpaństwowe, jak i międzynarodowe – są głównym zagrożeniem dla praw człowieka i przyczyniają się do destabilizacji, konfliktów i przymusowych migracji⁵.

Bardziej sprawiedliwy system handlowy oparty na ochronie i powiększaniu wspólnego dobra jest niezbędny, jeśli społeczność międzynarodowa chce osiągnąć cel wyeliminowania skrajnego ubóstwa w czasie jednego pokolenia i promowania wspólnego dobrobytu na zasadach zrównoważonego rozwoju na całym świecie. Oprócz stworzenia lepszego dostępu do rynków dla większej liczby producentów z coraz większej liczby państw bardziej sprawiedliwy system handlowy może skorygować przewagę siły w łańcuchach dostaw, w których garstka firm sprawuje niepodzielną władzę na wielu rynkach. Firmy te mogą samodzielnie dyktować warunki dla swoich dostawców, wymuszając bardzo niskie ceny, często poniżej kosztów produkcji. W rezultacie drobnym producentom i pracownikom najemnym bardzo trudno jest utrzymać się i zapewnić rodzinom godne warunki życia. Prowadzi to również do pracy w niebezpiecznych warunkach i innych form wykorzystywania.

Konwencjonalny handel zawodzi również konsumentów, którzy protestują przeciwko warunkom produkcji, które wykorzystują ludzi i planetę. Bardziej sprawiedliwy system handlowy udostępnia opinii publicznej informacje na temat łańcuchów dostaw i warunków transakcyjnych. Dzięki temu konsumenci mogą podejmować decyzje o zakupie zgodnie z zasadami, którymi kierują się w życiu.

Organizacje Sprawiedliwego Handlu wypracowują inny model biznesowy, który w relacjach handlowych ponad zyskiem stawia dobro ludzi i planety. Sprawiedliwy Handel łączy producentów i konsumentów dzięki większej przejrzystości w łańcuchu dostaw. Ruch Sprawiedliwego Handlu udowadnia, że większa sprawiedliwość w handlu jest możliwa i stara się przekonywać rządy i organizacje międzynarodowe do przyjęcia odpowiedzialności za wprowadzenie uczciwości do procesów i struktur handlowych.

Stało się jasne, że neoliberalny model wolnego handlu oparty na słabych regulacjach w obszarze praw człowieka i ochrony środowiska, który dominował przez ostatnie 30 lat, zawodził. Rozwiązania nie należy jednak upatrywać w zasadach wzmacniających protekcjonizm i hamujących handel międzynarodowy; istnieje natomiast potrzeba prowadzenia handlu w lepszy sposób. Ruch Sprawiedliwego Handlu chce zmieniać handel w siłę, która nie służy jedynie wzrostowi gospodarczemu, ale również sprawiedliwości społecznej i zrównoważonemu rozwojowi. Wartości, wiedza i doświadczenie zebrane przez wszystkich przedstawicieli ruchu są dziś potrzebne i ważne, jak nigdy przedtem.

ROZDZIAŁ 3
WYJĄTKOWE ZAŁOŻENIA
SPRAWIEDLIWEGO
HANDLU
Podejście całościowe

Producenci i pracownicy napotykają na wiele przeszkód, które uniemożliwiają im odnoszenie adekwatnych korzyści z handlu. Sprawiedliwy Handel w sposób całościowy stara się rozwiązać ten problem, wzmacniając pozycję marginalizowanych grup, tak aby mogły dokonywać potrzebnych zmian w sposób odpowiedni do ich realiów. Wymienione w dalszej części dokumentu rodzaje interwencji należą do najbardziej rozpowszechnionych sposobów działania organizacji Sprawiedliwego Handlu na rzecz trwałej poprawy sytuacji producentów i pracowników.

Całościowe podejście Sprawiedliwego Handlu ma charakter wielostronny, wielowymiarowy i wielopoziomowy. Wielostronny, ponieważ uwzględnia interesy wszystkich podmiotów funkcjonujących w łańcuchu dostaw, dają głos tym, którzy często są pomijani podczas ustalania warunków handlowych. Jednocześnie łączy różne wymiary rozwoju: ekonomiczny, społeczny, środowiskowy i polityczny.

TWORZENIE WARUNKÓW DLA SPRAWIEDLIWEGO HANDLU

Organizacje Sprawiedliwego Handlu stosują swoje wartości w umowach i transakcjach handlowych. Ich działania oparte są na przekonaniu, że stosunki międzyludzkie są ważniejsze niż maksymalizacja zysków.

Warunki handlowe oferowane przez kupców w ramach Sprawiedliwego Handlu są ustalane tak, aby umożliwić producentom i pracownikom utrzymanie na zrównoważonym poziomie, tak aby mogli zaspokajać codzienne potrzeby finansowe, społeczne i środowiskowe, a z biegiem czasu poprawiać swoją sytuację.

Zobowiązanie na rzecz długoterminowego partner-

Natomiast łączenie scenariuszy lokalnych, krajowych, regionalnych i globalnych na rzecz bardziej sprawiedliwych relacji gospodarczych w poszanowaniu różnorodności kulturowej, w których rolę liderów pełnią producenci w społecznościach lokalnych i krajach, nadaje Sprawiedliwemu Handlowi również charakter wielopoziomowy.

Transakcje Sprawiedliwego Handlu dokonują się w ramach umowy społecznej, w którym kupujący (włącznie z konsumentami) zgadzają się zrobić więcej, aniżeli oczekuje tego rynek konwencjonalny, płacąc uczciwe ceny, prefinansując produkcję i oferując wsparcie dla rozwoju. W zamian za to producenci wykorzystają dochody wygenerowane w ramach Sprawiedliwego Handlu do poprawy warunków społecznych, ekonomicznych i środowiskowych. W ten sposób Sprawiedliwy Handel nie jest działalnością dobroczynną, ale partnerstwem dla zmian i rozwoju.

stwa handlowego pozwala obu stronom współpracować i rozwijać się poprzez wymianę informacji i wspólne planowanie.

Ruch Sprawiedliwego Handlu zmierza do stworzenia środowiska, w którym zasady działania sektora publicznego i prywatnego będą wspierać zrównoważony rozwój handlu na płaszczyźnie gospodarczej, społecznej i środowiskowej, po to by drobni producenci i pracownicy mogli wieść zrównoważone życie, korzystając z pełni należnych im praw i swobód, a ich stabilne i rozwijające się przedsięwzięcia zapewniały im zarobki wystarczające na godziwe życie.

OSIĄGNIĘCIE NIEWYKLUCZAJĄCEGO WZROSTU GOSPODARCZEGO

Handel jest czymś więcej niż tylko działaniem gospodarczym polegającym na wymianie towarów i usług – jest to rodzaj interakcji między ludźmi. Sprawiedliwy Handel stara się wzmacniać kapitał społeczny, współpracując zarządzanymi demokratycznie organizacjami, które nie wykluczają swoich partnerów z procesów decyzyjnych, aktywnie wspierają edukację, ochronę zdrowia i rozbudowę lokalnej infrastruktury. W ten sposób zyski z handlu trafiają do maksymalnie szerokiego grona ludzi.

Zrzeszenia lub spółdzielnie niewielkich rodzinnych gospodarstw od zawsze pozostają w centrum zainte-

resowania Sprawiedliwego Handlu, ze względu rolę, jaką pełnią w tworzeniu dostępu do rynków zbytu dla marginalizowanych i nieuprzywilejowanych producentów rolnych i rzemieślników. Organizacje Sprawiedliwego Handlu wspierają wysiłki zrzeszeń i spółdzielni w rozwijaniu kompetencji w zakresie skutecznej działalności biznesowej, rozwijania możliwości produkcyjnych i wzmacniania dostępu do rynku.

ZAPEWNIANIE GODZIWYCH WARUNKÓW PRACY I WSPIERANIE WYSIŁKÓW NA RZECZ LEPSZYCH ZAROBKÓW I PŁAC

Każdy powinien mieć możliwość godnego życia z pracy własnych rąk. Sprawiedliwy Handel promuje przestrzeganie przepisów lokalnych i konwencji międzynarodowych w zakresie swobody zrzeszania się i negocjacji zbiorowych, przeciwdziałania dyskryminacji i pracy przymusowej oraz zapewnienia

bezpiecznego i zdrowego środowiska pracy. Poza tym organizacje Sprawiedliwego Handlu działają na rzecz zapewnienia godnej płacy wystarczającej na życie dla pracowników najemnych oraz godnych zarobków wystarczających na życie dla drobnych rolników i rzemieślników.

WZMACNIANIE POZYCJI KOBIET

Mimo że kobiety często stanowią główną siłę roboczą, mają one ograniczony dostęp do ziemi i kredytów, które w pełni pozwoliłyby im wykorzystać potencjał rozwoju na płaszczyźnie społecznej i gospodarczej. Kobiety mają prawo do równej zapłaty i równego traktowania oraz takich samych szans rozwoju jak mężczyźni.

Organizacje Sprawiedliwego Handlu nie tylko przestrzegają zakazu dyskryminacji, ale również aktyw-

nie promują równość płci we własnych działaniach poprzez włączanie kobiet do procesów podejmowania decyzji i promowanie pozytywnych zmian w szerszym zakresie. Dla milionów kobiet udział w projektach Sprawiedliwego Handlu był pierwszą okazją do podejmowania decyzji o domowych wydatkach. Badania wykazują, że przekłada się to na pozytywne zmiany w takich obszarach jak zdrowie, edukacja i rozwój społeczny⁶.

OCHRONA PRAW DZIECI I INWESTOWANIE W NASTĘPNE POKOLENIA

Aby wyeliminować zjawisko wykorzystywania dzieci do pracy, konieczne jest usunięcie jego przyczyn przy jednoczesnym monitorowaniu przestrzegania przepisów krajowych i międzynarodowych. Sprawiedliwy Handel wspiera organizacje, które pomagają rodzinom w osiągnięciu wystarczających dochodów bez angażowania do pracy dzieci i propagują wśród społeczności lokalnych wiedzę na temat dobrostanu dzieci, w tym prawa do edukacji i zabawy.

Sprawiedliwy Handel reaguje również na zagrożenia

stojące przed wiejskimi społecznościami w związku z tym, że młode pokolenie nie wiąże przyszłości z rolnictwem lub rzemiosłem. Organizacje Sprawiedliwego Handlu oferują młodym ludziom perspektywę lepszej przyszłości bez konieczności opuszczania rodzin i społeczności lokalnych, pomagając im w zdobyciu umiejętności przydatnych w przyszłym życiu zawodowym. Liderzy organizacji Sprawiedliwego Handlu, a zwłaszcza kobiety, są dla młodych ludzi świetnym przykładem przedsiębiorczości.

DBAŁOŚĆ O RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNĄ I ŚRODOWISKO NATURALNE

Ochrona środowiska oraz dbałość o zasoby naturalne i różnorodność biologiczną w perspektywie długofalowej to fundamentalne założenia Sprawiedliwego Handlu.

Wszystkie podmioty zaangażowane w produkcję, dystrybucję i konsumpcję produktów Sprawiedliwego Handlu są odpowiedzialne za właściwe traktowanie środowiska naturalnego, włączając w to ochronę ziemi uprawnej, zasobów wodnych, ograniczanie zużycia energii i emisji

gazów cieplarnianych oraz odpowiednią gospodarkę odpadami. Cały łańcuch wartości powinien być zarządzany w taki sposób, aby faktyczne koszty dobrych praktyk środowiskowych znalazły odzwierciedlenie w cenach i warunkach handlowych. Drobni rolnicy i rzemieślnicy należą do grup najbardziej narażonych na zmiany klimatu. Dlatego tak ważne jest wspieranie ich w procesie opracowywania i inwestowania w strategię dostosowywania produkcji i łagodzenia skutków zmian klimatu.

WPŁYW NA POLITYKĘ PUBLICZNĄ

Organizacje Sprawiedliwego Handlu dążą do tego, by, opierając się na swych bezpośrednich osiągnięciach, dzielić się zebranych doświadczeniem, tak aby wartości Sprawiedliwego Handlu znalazły miejsce w praktykach biznesowych na rynku konwencjonalnym i przepisach prawa. Prowadzą w tym celu kampanię, lobbying i działania rzecznicze na różnych szczeblach administracji krajowych i międzynarodowych.

Polityka publiczna może zachęcać firmy do rozwijania handlu na zasadach Sprawiedliwego Handlu, tak aby z czasem zasady Sprawiedliwego Handlu stały się normą. Dążenie do zmiany zasad i postępowania w handlu konwencjonalnym jest nieodłącznym elementem ruchu Sprawiedliwego Handlu.

ANGAŻOWANIE OBYWATELI W BUDOWANIE SPRAWIEDLIWEGO ŚWIATA

Łańcuchy dostaw Sprawiedliwego Handlu pomagają łączyć producentów i konsumentów. Rosnąca obecność produktów Sprawiedliwego Handlu na rynkach konwencjonalnych pokazuje siłę, jaka kryje się w codziennych decyzjach konsumenckich. Informując konsumentów o tym, jakie znaczenie mają ich decyzje podczas zakupów, Sprawiedliwy Handel wzmacnia wzorce odpowiedzialnej konsumpcji, minimalizując jej negatywny wpływ na dobrostan środowiska i ludzi.

Odpowiedzialność za rozwój Sprawiedliwego Handlu nie powinna spoczywać jedynie na konsumentach. Mają oni prawo oczekiwać jednakowych norm dla wszystkich produktów. Z tego względu Sprawiedliwy Handel wspiera działania obywatelskie ze świadomością, że producenci i konsumenci

są zarówno podmiotami społecznymi, jak i ekonomicznymi.

Sprawiedliwy Handel skupia się na włączaniu i wzmacnianiu pozycji producentów. Lokalne oddolne kampanie na rzecz alternatywnych modeli gospodarczych tworzących sprawiedliwy i równy system dla wszystkich łączą się w globalnym ruchu Sprawiedliwego Handlu.

Sukces Sprawiedliwego Handlu w obszarze działań wśród producentów z Afryki, Azji, Ameryki Łacińskiej i Karaibów sprzedających plony i produkty na rynki Europy, Ameryki Północnej i Pacyfiku jest coraz częściej podawany jako przykład przez inicjatywy działające na rzecz poprawy systemu handlowego na całym świecie.

ROZDZIAŁ 4

WPLYW I OSIAGNIĘCIA SPRAWIEDLIWEGO HANDLU

Sprawiedliwy Handel to droga do celu

Światowa Organizacja Sprawiedliwego Handlu i Fairtrade International współpracują z ponad 4 tysiącami oddolnych organizacji reprezentujących ponad 2,5 miliona drobnych producentów i pracowników najemnych z ponad 70 krajów świata. Ich produkty sprzedawane są w tysiącach Sklepów Świata, sklepach Sprawiedliwego Handlu, supermarketach i wielu innych punktach sprzedaży na całym świecie. Działania rzecznicze podejmowane przez te organizacje i ich partnerów docierają do politycznych decydentów na wszystkich kontynentach i przyczyniają się do tego, że największe globalne firmy uwzględniają w swoich działaniach kwestie odpowiedzialności społecznej i środowiskowej.

Obecnie tytuł *Miasto Przyjazne dla Sprawiedliwego Handlu* posiadają już 2073 miasta z 34 krajów⁷. Podobne kampanie prowadzone są w szkołach, na uniwersytetach czy we wspólnotach religijnych, wzmacniając więzi międzykulturowe i międzywyznaniowe i łącząc lokalne inicjatywy w ramach globalnego ruchu na rzecz zmian.

W ostatnich latach świat biznesu angażuje się

w kwestie zrównoważonego rozwoju. Wsparcie opinii publicznej dla idei Sprawiedliwego Handlu odegrało ważną rolę we włączeniu warunków produkcji i pracy do obszaru zainteresowań świata biznesu.

Publiczne wsparcie zależy od zaufania do organizacji Sprawiedliwego Handlu, które mają „robić, co mówią i mówić, co robią”. Interesariusze Sprawiedliwego Handlu mają prawo oczekiwać najwyższych możliwych standardów w odniesieniu do uczciwości, przejrzystości i odpowiedzialności od wszystkich podmiotów Sprawiedliwego Handlu. Z tego powodu ruch Sprawiedliwego Handlu nieprzerwanie rozwija systemy kontroli, które pozwalają na obiektywną weryfikację podejmowanych zobowiązań.

Ci, którzy wspierają Sprawiedliwy Handel, chcą, aby ich działania miały pozytywny wpływ na życie producentów. Zrozumienie wpływu Sprawiedliwego Handlu na płaszczyźnie społecznej i gospodarczej jest zatem bardzo ważne i budzi coraz większe zainteresowanie świata nauki.

Copyright Florian Schueppel

GreenNet

Współpraca pomiędzy badaczami i praktykami obejmuje między innymi naukowe Sympozja Sprawiedliwego Handlu, które odbywają się od 2002 roku⁸.

Szereg przeprowadzonych badań wykazał korzyści Sprawiedliwego Handlu w następujących obszarach:

- większe dochody i zwiększone bezpieczeństwo finansowe producentów,
- wzmacnianie pozycji rolników, pracowników najemnych i rzemieślników poprzez wspieranie demokracji w organizacjach producentów, wzmacnianie głosu producentów w łańcuchach dostaw,
- zwiększenie udziału kobiet w działaniach gospodarczych i podejmowaniu decyzji,
- uzupełnianie działań innych inicjatyw w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałania skutkom zmian klimatu,

Należy przy tym pamiętać, że nie zawsze możliwe jest ustalenie związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy daną interwencją a wynikiem, a do najważniejszych dokonań Sprawiedliwego Handlu należą również aspekty niematerialne, takie jak wzmacnianie pozycji producentów, dobrostan czy poczucie satysfakcji z życia.

Sprawiedliwy Handel swym unikatowym podejściem do rozwoju utworzył sobie drogę do polityk rządów i instytucji międzynarodowych. Jak zauważył Olivier De Schutter, były Specjalny Sprawozdawca ONZ ds. prawa do żywności:

„Ruch Sprawiedliwego Handlu stworzył model, który powinien służyć jako inspiracja dla innych; model zdolny sprawić, by globalne łańcuchy dostaw przynosiły korzyści drobnym rolnikom, znacząco przyczyniając się do zwalczania ubóstwa w obszarach wiejskich i wspierania rozwoju wsi”.

DODATEK: RAMY ZEWNĘTRZNE I ŹRÓDŁA DALSZYCH INFORMACJI

Sprawiedliwy Handel dostrzega wagę wielostronnych zasad ramowych w kwestiach ochrony praw człowieka i środowiska w politykach publicznych i praktykach biznesowych, dlatego uwzględni ich postanowienia we własnych działaniach. Do najważniejszych zasad ramowych należą:

» **Cele Zrównoważonego Rozwoju** (ang. SDG – Sustainable Development Goals). Przyjęte przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych we wrześniu 2015. Jest to ambitny plan 17 globalnych zobowiązań dążących do zlikwidowania ubóstwa wszędzie, we wszystkich jego formach do roku 2030 poprzez zniesienie nierówności i promocję zrównoważonego rozwoju. Ruch Sprawiedliwego Handlu podziela wizję zrównoważonego świata, w którym ludzie nie będą żyć w ubóstwie, będą mieli godną pracę, która nie będzie szkodzić najważniejszym ekosystemom i zasobom naturalnym ziemi; wizję świata, w którym dziewczęta i kobiety będą miały te same prawa i możliwości rozwoju co chłopcy i mężczyźni. Ruch Sprawiedliwego Handlu od dawna podkreślał, jak ważne jest podnoszenie świadomości konsumentów na temat wpływu, jaki mają na świat poprzez decyzje zakupowe. Dlatego też z radością przyjęliśmy włączenie odpowiedzialnej konsumpcji do programu zrównoważonego rozwoju. Ruch Sprawiedliwego Handlu współpracuje z rządami, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i sektorem prywatnym na rzecz osiągnięcia Celów Zrównoważonego Rozwoju.

» **Konwencje Międzynarodowej Organizacji Pracy**. Konwencje zawierają 190 przepisów prawnych mających na celu poprawienie standardów pracy na całym świecie. Osiem z nich (o zakazie pracy przymusowej, pracy dzieci, prawie do tworzenia związków zawodowych i zakazie dyskryminacji) to konwencje podstawowe, przyjęte przez każdy

kraj członkowski. Agenda na Rzecz Godnej Pracy Międzynarodowej Organizacji Pracy została przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ jako część Agendy 2030 na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju¹⁰.

» **Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka**. Jest to globalny standard mający na celu ochronę i reagowanie na ryzyko naruszeń praw człowieka w wyniku działalności biznesowej, przyjęte przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w czerwcu 2011 roku.

Wiodącą rolę w tworzeniu niniejszej Karty odegrały dwie globalne sieci:

» **Światowa Organizacja Sprawiedliwego Handlu** (ang. WFTO – World Fair Trade Organization); www.wfto.com. Globalna sieć organizacji pozarządowych, producentów, eksporterów, importerów, hurtowników i detalistów, którzy działają w 100% zgodnie z założeniami Sprawiedliwego Handlu i przestrzegają 10 Zasad Sprawiedliwego Handlu WFTO w swoich łańcuchach dostaw. WFTO działa w ponad 70 krajach Afryki, Azji, Europy, Ameryki Łacińskiej i Północnej oraz państw basenu Oceanu Spokojnego. Działaniem organizacji kieruje Zarząd globalny i Zarządy regionalne.

» **Fairtrade International**; www.fairtrade.net Organizacja koordynuje działanie systemu certyfikacji Fairtrade. Fairtrade International jest wspólną własnością 3 regionalnych sieci producentów (skupiających ponad 1200 certyfikowanych organizacji producentów Fairtrade z ponad 70 krajów) i 20 krajowych organizacji Fairtrade, które udzielają licencji na użycie znaku Fairtrade i promują Fairtrade wśród firm i konsumentów.

» Aby rozszerzyć dialog na temat Sprawiedliwego

Handlu poza organizacje członkowskie i ułatwić dostęp do informacji na temat innych elementów ruchu Sprawiedliwego Handlu, WFTO i Fairtrade International powołały **Biuro Rzecznictwa Sprawiedliwego Handlu** (ang. Fair Trade Advocacy

Office; www.fairtrade-advocacy.org) z siedzibą w Brukseli. Biuro zajmuje się rzecznictwem politycznym na poziomie Unii Europejskiej, wzmacniając siłę oddziaływania ruchu Sprawiedliwego Handlu w tym zakresie.

PRZYPISY

ⁱ Określany zwykle mianem „definicji FINE” tekst został uzgodniony w 2001 roku przez Fairtrade Labelling Organizations International (FLO; jest to formalna nazwa Fairtrade International), International Federation for Alternative Trade (IFAT), Network of European World Shops (NEWS) oraz European Fair Trade Association (EFTA). W późniejszym czasie organizacja IFAT zmieniła nazwę na World Fair Trade Organization (WFTO), a w poczet organizacji dołączyli byli członkowie NEWS.

ⁱⁱ Bank Światowy oszacował zmniejszenie liczby ludzi żyjących w skrajnym ubóstwie o 58% w latach 1998–2010. Zobacz: www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview

ⁱⁱⁱ Raport Oxfam na temat nierówności z okazji Światowego Szczytu Gospodarczego w Davos 2017: www.oxfam.org/en/pressroom/pressreleases/2017-01-16/just-8-men-own-same-wealth-half-world

^{iv} Informacje ogólne Banku Światowego na temat ubóstwa: www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview

^v Migracja przymusowa to „ogólny termin oznaczający ruchy uchodźców i osób wewnątrznie przemieszczonych (takich, którzy na skutek konfliktów zmieniają miejsce zamieszkania w obrębie swojego kraju), jak również osób przemieszczonych w wyniku katastrof naturalnych i chemicznych, głodu lub ze względu na projekty rozwojowe”. (www.forced-migration.org/about/whatisfm)

^{vi} FAIRHER: WOMEN’S EMPOWERMENT AND FAIR TRADE: fairtradecampaigns.org/2016/04/fairher-womens-empowerment-and-fair-trade/

^{vii} www.fairtradetowns.org

^{ix} Does Fair Trade change society: https://www.fairtrade-deutschland.de/fileadmin/DE/mediathek/pdf/fairtrade_society_study_short_version_EN.pdf

^x www.fairtradeinternationalsymposium.org

^{xi} Olivier de Schutter (2013): The contribution of Fair Trade to securing human rights in agriculture: http://www.srfood.org/images/stories/pdf/other-documents/20130510_fairtrade.pdf

^{xii} Decent work and the Agenda for Sustainable Development: ilo.org/global/topics/sdg-2030/lang-en/index.html

^{xiii} Nazwa zarejestrowana – Fairtrade Labelling Organizations International eV, nazwa operacyjna – Fairtrade International